

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;
Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

Станкевич Андрій Володимирович ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННА (ЦИФРОВА) ПОСЛУГА» ЯК ОБ'ЄКТА ЕЛЕКТРОННОГО ОБІГУ	213
Стрілець Михайло Ігорович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ФРІЛАНС- ДОГОВОРІВ НА МІЖНАРОДНИХ ПЛАТФОРМАХ	216
Токарева Віра Олександрівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	219
Фірчук Василь Русланович ДОГОВІР БУДІВЕЛЬНОГО ПІДРЯДУ В СУЧАСНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНЕ ЯДРО, ВИКЛИКИ ДИНАМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	223
Халдай Ілля Віталійович ОСОБЛИВОСТІ СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	227
Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: КОЛІЗІЇ ТА СОЛІДАРНІСТЬ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	231
Шайхет Олена Петрівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	236
Шамота Олександр Володимирович ЗАХИСТ ВІД ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ	240
Швець Михайло Олександрович ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	243
Шовкун Кристина Ігорівна ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	247

2. Конвенція про права дитини: Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Постанова Верховного Суду України від 18.03.2019 року у справі № 215/4452/16-ц (провадження № 61-1145св19). URL: https://protocol.ua/amp/ua/postanova_ktss_vp_vid_18_03_2019_roku_u_spravi_215_4452_16_ts/
4. Постанова Верховного Суду України від 25.09.2024 № 601/3448/23 (61-10316св24) // URL: <https://zakononline.ua/court-decisions/show/122252906>
5. Сімейний кодекс України : наук.-практ. коментар : станом на 01 січн. 2025 р. / Харитонов Є. О., Харитонova О. І. та інші. ; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Харитонova Є. О., докт. юрид. наук, проф. Сафончик О. І.: Норма права, 2025. 432 с.

*Шамота Олександр Володимирович,
доктор філософії в галузі права, асистент
кафедри цивільного права Національного
університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ВІД ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ

Гендерно зумовлене насильство це серйозне правопорушення, корені якого лежать у структурній нерівності, патріархальних стереотипах та прагненні до контролю. Воно проявляється у фізичній, психологічній, економічній та сексуальній формах. Особливістю поточного періоду є посилення цієї проблеми через повномасштабну війну. Тиск на сім'ї, відсутність роботи, постійний стрес, розлучення через мобілізацію – все це є факторами ризику. На тимчасово окупованих територіях та в зонах бойових дій ситуація критична: жертви позбавлені доступу до зв'язку, безпечних притулків та навіть можливості повідомити про злочин. Захист прав жінок в умовах конфлікту стає тестом на життєздатність правової системи.

Засобом реагування на цю загрозу є Стамбульська конвенція, яку Україна ратифікувала у 2022 році [1]. Це не просто формальність. Конвенція пропонує цілісну чотиристовпну стратегію:

- Запобігання (через освіту та зміну стереотипів).
- Захист потерпілих (кризові центри, гарячі лінії).
- Переслідування винних (ефективне розслідування).
- Комплексні політики (координація всіх державних інституцій).

Крім того, практика Європейського суду з прав людини чітко встановила, що держава несе позитивний обов'язок не лише покарати злочинця, але й вжити всіх належних заходів для запобігання насильству та захисту життя і гідності жінки. Ігнорування заяв потерпілих або неефективне розслідування – це самостійне порушення державою Європейської конвенції з прав людини[2].

Україна має розвинену законодавчу базу для протидії. Окрім кримінальної відповідальності за домашнє насильство, ключовими інноваціями стали:

- Обмежувальні заходи (територіальне обмеження). Це інструмент для негайного відокремлення агресора від жертви, без очікування вироку суду. Його ефективність залежить від швидкості судового рішення та справжнього контролю за його виконанням.
- Електронний браслет. Технологія, що підвищує безпеку жертви та допомагає моніторити дотримання заборони наблизитися.
- Кримінально-правові заходи: Кваліфікація домашнього насильства (ст. 126-1 Кримінального кодексу України)[3].

Однак ми стикаємося з низкою системних проблем:

- Низька довіра до системи. Жертви часто не звертаються до поліції через страх, сором, економічну залежність від агресора або небажання «руйнувати сім'ю».
- Недосконала інституційна взаємодія. Поліція, соціальні служби, суди та лікарні часто працюють у інформаційних вакуумах.
- Дефіцит ресурсів. Мережа кризових центрів та притулків нерівномірно розподілена по країні, а їхні потужності перевантажені, особливо через масове внутрішнє переміщення людей.
- Судові затримки та стереотипи. Процедури можуть затягуватися, а в судах ще можна зустріти архаїчні погляди, що мінімізують серйозність домашнього насильства.

Для підвищення ефективності правового захисту необхідні системні кроки:

1. Принцип «Єдиного вікна»: Розвиток скоординованого міжвідомчого підходу. Потерпіла повинна отримати доступ до поліцейського, соціального працівника, психолога та юриста через одну контактну точку.

2. Інвестиції в інфраструктуру захисту: Збільшення фінансування та географічного охоплення мережі спеціалізованих служб, підготовка кваліфікованих фахівців.

3. Судова та поліцейська спеціалізація: Впровадження підвищення кваліфікації для суддів та слідчих у сфері гендерно-чутливого правосуддя, створення спеціалізованих підрозділів.

4. Технології на службі безпеки: Масштабування використання електронних браслетів та розвиток дистанційних сервісів для отримання допомоги та подачі заяв в умовах війни.

5. Профілактика та нульова толерантність: Масштабні інформаційні кампанії, спрямовані на зміну суспільних установ, впровадження гендерної освіти зі шкільної лави.

Ефективність правових механізмів захисту від насильства вимірюється не кількістю прийнятих законів, а реальним рівнем безпеки подружжя. Наявність такого прогресивного інструменту, як Стамбульська конвенція, – це потужний орієнтир. Наше завдання зараз – наповнити її норми живим змістом через:

- Ефективну координацію усіх ланок системи.
- Необхідне фінансування служб допомоги.
- Непохитну послідовність у застосуванні законів.
- Постійну роботу з подолання суспільних стереотипів.

У протидії гендерно зумовленому насильству в умовах війни ми захищаємо не лише конкретних чоловіків та жінок, але й основи громадянського миру та соціальної стійкості України в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) // Офіційний вісник України. – 2022. – № 55.

2. Практика Європейського суду з прав людини у справах про насильство в сім'ї (*Opuz v. Turkey, Talon v. Turkey, Bevacqua and S. v. Bulgaria*)

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>